

מת עליך ! בין הסכמי ממון והסכמי ירושה / עו"ד דורון אפיק*

הסכם ממון הוא כלי חשוב למניעת סכסוכים עתידיים ובוודאי שהוא חשוב שבעתיים כשמדובר בצדדים שיש להם כבר רכוש והם נכנסים למערכת חיים זוגית ללא נישואין. לעתים במסגרת הסכם ממון רוצים הצדדים לקבוע לא רק את שיקרה בעת חייהם המשותפים, אלא גם לאחר מותם, אך האם הסכם ממון יכול להגביל את הזכות של אדם לעשות צוואה או לשנות אותה?

החוק הישראלי קובע באופן כללי הסדר איזון משאבים, לפיו נכסים של בני זוג נחשבים כשייכים לשניהם באופן שוויוני, ללא קשר לאופן בו נרשמו. כדי לחרוג מכך נדרש לחתום על הסכם ממון¹. הסכם ממון בין זוג נשוי חייב להיות מאושר בבית המשפט כדי שיהיה לו תוקף² (אף שבמקרים מסוימים קבעו בתי המשפט כי כשהצדדים פעלו על פי הסכם שלא אושר כדין עשויים הם עדיין להיות מחויבים על פיו³), אולם הסכם ממון שנכרת לפני הנישואין יכול שיאומת בידי נוטריון בהליך מיוחד בו הנוטריון מוודא שהצדדים עשו את ההסכם בהסכמה חופשית והם מבינים את משמעותו ותוצאותיו.

חוק הירושה הישראלי אוסר על כריתת הסכמים בדבר ירושתו של אדם או וויתור על ירושתו של אדם, אשר נעשים כל עוד אותו אדם חי, וקובע כי כל מתנה שאדם נותן על מנת שתוקנה למקבל רק לאחר מותו של הנותן, אינה בת-תוקף אלא אם נעשתה בצוואה לפי הוראות החוק⁴. דבר זה אינו מונע מצב בו אדם שאמור להיות יורש מתחייב למכור נכסים שהוא סבור שהוא יקבל, אלא רק הסכמים שכובלים אדם ומונעים ממנו ליצור צוואה או לשנות אותה⁵. אך מה קורה כאשר בני זוג חותמים על הסכם ממון, הקובע גם מה יקרה ברכושם לאחר מותם?

בעניין שנדון בבית המשפט העליון באפריל, 2021⁶, דובר בבני זוג שחתמו על הסכם ממון שבו נרשם, בין היתר, שאם הבעל ילך לעולמו לפני האישה, כל ההכנסות מדמי שכירות של נכס מקרקעין מסוים של הבעל יהיו שייכים לאישה בלבד. בית המשפט קבע שיש לאפשר לבני זוג לקבוע במסגרת הסכם ממון, אף הוראות ביחס למה שיעשה ברכושם לאחר מותם.

האם כל הסכם ממון גובר על צוואה? לא דווקא. כך, למשל, לא בטוח שבית המשפט יאפשר הסכם ממון בו נקבעת שלילת זכויות מבן הזוג, להבדיל מהענקת זכויות. כמו במקרים אחרים, חשוב מאוד לנסח הסכם ממון (וגם צוואה) אצל נוטריון בעל ניסיון בתחום (גם אם מדובר בהסכם יחסי ממון בין ידועים בציבור או בין בני זוג מאותו מין, אשר לאחר מכן יאושר גם בבית המשפט) מכיוון שחיסכון כספי בעת חתימת הסכם הממון עלול לעלות סכומי עתק בעתיד ועל כן עדיף לשלם מעט יותר בעת ניסוחו אך לדעת שהזכויות והממון מוגנים היטב.

* עו"ד דורון אפיק הינו נוטריון ועורך דין המוסמך בישראל ובניו יורק והוא השותף המנהל של משרד אפיק ושות' (www.afiklaw.com) המתמקד בדיני חברות, דיני מקרקעין, עסקאות בינלאומיות ופיננסיות, לרבות עסקאות מיזוג ורכישה, מימון ומשפט ימי ואף הרצה בתחומי מומחיותו, לרבות במסגרת תואר מנהל עסקים Executive MBA באוניברסיטה העברית בירושלים. עו"ד אפיק בוגר הכשרה של האיחוד האירופי ביישוב סכסוכים בינלאומיים מחוץ לכותלי בית המשפט (גיטור ובוררות) ומשמש גם כבורר וכנאמן בנאמנויות ישראליות ובינלאומיות. אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום זה בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו. לפרטים נוספים: 03-6093609, או באמצעות הדואר האלקטרוני: afiklaw@afiklaw.com.

¹ ראו: <https://he.afiklaw.com/articles/a266>

² בעמ' 8063/14 פלמונית נ' פלמוני, 13.07.2015, בית המשפט העליון, כבי השופטים אסתר חיות, יורם דנציגר ועוזי פוגלמן - <https://he.afiklaw.com/caselaw/8232>

³ תהס (י-ם) 15-11-32295 ל.ב.נ. ב.ב., 06.09.2016, בית משפט לענייני משפחה בירושלים, כבי השופט נמרוד פלקס - <https://he.afiklaw.com/caselaw/8233>

⁴ תמש (תי"א) 20-12532-05 א.פ.נ.ג.ד, 27.12.2022, בית משפט לענייני משפחה בתל אביב יפו, כבי השופט ארוז שני - <https://he.afiklaw.com/caselaw/14558>

⁵ ת"יע (תי"א) 18-03-26289-ר.ב.נ.ר.ש., 06.04.2019, בית משפט לענייני משפחה בתל אביב יפו, כבי השופטת איריס אילטוביץ-סגל - <https://he.afiklaw.com/caselaw/14559>

⁶ בעמ' 1811/20 פלוגי נ' פלוגי, 13.04.2021, בית המשפט העליון, כבי הנשיאה אסתר חיות, כבי השופט מני מזוז, כבי השופט גורג' קרא - <https://he.afiklaw.com/caselaw/12263>

To dye for you ! Between Prenups and wills / Doron Afik, Esq. *

A prenuptial agreement is an important tool for preventing future conflicts and certainly it is doubly important when it comes to parties who already have property and are entering a joint life without marriage. Sometimes, as part of a financial agreement, the parties seek to set not only what will happen during their life together, but also after their death, but can a prenuptial agreement limit a person's right to make a will or change it?

Israeli law generally provides for a resource balancing arrangement, according to which assets of spouses are considered to belong to both equally, regardless of how they were recorded. In order to avoid this, it is necessary to execute a prenuptial agreement¹. A prenuptial agreement between a married couple must be approved in Court in order for it to be valid (although in some cases the Courts held that when the parties acted according to an agreement that was not legally approved they may still be bound by it), however a prenuptial agreement concluded before the marriage may be verified by a notary in a specific process under which the notary verifies that the parties made the agreement by free will and they understand its meaning and results.

The Israeli Inheritance Law prohibits agreements regarding a person's inheritance or a waiver of a person's inheritance, which are made during the life of such person and sets that any gift that a person gives in order to be bestowed upon the recipient only after the death of the grantor, is not valid unless it was made in a will under the provisions of the law. This does not prevent a situation where a person who is supposed to be an heir undertakes to sell assets that such person believes to receive in the future, but prevents only agreements that bind a person and prevent him from creating a will or changing it. However, what happens when spouses sign a prenuptial agreement, which also determines what will happen to their property after their demise?

A matter discussed in the Supreme Court in April, 2021, dealt with of spouses who executed a prenuptial agreement in which it was recorded, among other things, that if the husband passes away before the wife, all income from rents of a certain real property of the husband will belong to the wife only. The Court held that spouses should be allowed to determine within the framework of a prenuptial agreement instructions regarding what will be done with their property after their demise.

Will any financial agreement prevail over a will? Not necessarily. Thus, for example, it is not certain that the Court will allow a prenuptial agreement in which it is determined that the spouse's rights are forfeited, as opposed to granting rights. As in other cases, it is very important to draw up a prenuptial agreement (and also a will) with a notary with experience in the field (even if it is a prenuptial agreement between common-law marriage people or between spouses of the same sex, which will then be approved in Court) because financial savings when executing the prenuptial agreement may cost huge sums in the future and therefore it is better to pay a little more when drafting it but know that the rights and assets are well protected.

Doron Afik is a notary public and an attorney admitted to practice in Israel and New York and is the managing partner of Afik & Co., Attorneys and Notaries (www.afiklaw.com). Doron served an adjunct professor at Hebrew University Doron teaches Mergers and Acquisitions as part of the EMBA program. Doron's practice focuses primarily on international transactions, including mergers and acquisitions, dispute resolution and issues of public law. He is a graduate of a European Union alternative disputes resolution course and the ICC Master Class for arbitrators and also serves as arbitrator. Nothing herein should be treated as a legal advice and all issues must be reviewed on a case-by-case basis. For additional details: +972-3-6093609 or at the e-mail: afiklaw@afiklaw.com

¹See: <https://www.afiklaw.com/articles/a266>